

Sygn. akt I ACa 379/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Sławomir Jamróg
Sędziowie:	SSA Paweł Rygiel (spr.) SSA Józef Wąsik
Protokolant:	st. sekr. sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 19 grudnia 2019 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa **J. P. (1)**

przeciwko **A. P. (1)**

o zachówek

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 8 listopada 2018 r. sygn. akt I C 1355/16

1. oddala apelację;

2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz radcy prawnego D. K. kwotę 3.321 zł, w tym 621 zł podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Paweł Rygiel SSA Sławomir Jamróg SSA Józef Wąsik

sygn. akt I ACa 379/19

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 19 grudnia 2019 r.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy oddalił powództwo, którym J. P. (1) domagał się zasądzenia od A. P. (1) kwoty 200.000 zł z odsetkami, a to tytułem zachowku po matce A. P. (2).

Sąd I instancji ustalił, że powód i pozwany są braćmi, pochodzącymi z małżeństwa A. P. (2) i J. P. (2). A. P. (2) zmarła w dniu (...) Za życia, w dniu 5 lutego 1980 r., podarowała ona A. P. (1) nieruchomości położoną w T., stanowiącą działkę nr (...) zabudowaną parterowym budynkiem mieszkalnym położonym przy ulicy (...), przy czym nieruchomość ta została obciążona służebnością bezpłatnego, dożywotniego mieszkania na rzecz A. P. (2). Z kolei w dniu 18 listopada 2010 r. A. P. (2) podarowała J. P. (1) nieruchomość położoną w T., stanowiącą działkę nr (...), zabudowaną budynkiem mieszkalnym położonym przy ulicy (...). Wskazane wyżej nieruchomości stanowiły jedyne wartościowe składniki majątku A. P. (2).

Następnie Sąd poczynił szczegółowe ustalenia dotyczące stanu obu w/w nieruchomości w dacie każdej z darowizn. Wskazał, że aktualna wartość odtworzeniowa prawa własności nieruchomości podarowanej pozwanemu przez matkę, według stanu na dzień zawarcia umowy darowizny (bez uwzględnienia nakładów wykonanych przez pozwanego), wynosi 143 100 zł. Natomiast aktualna wartość odtworzeniowa prawa własności nieruchomości podarowanej przez matkę A. P. (2) powodowi, według stanu na dzień zawarcia umowy, wynosi 178 500 zł.

Sąd ustalił także okoliczności dotyczące stosunków rodzinnych i osobistych zmarłej z każdym z synów. Wskazał, że w 2009 r. powód uzyskał od matki darowiznę w wysokości 15.363,44 zł.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał zgłoszone w sprawie roszczenie za bezzasadne. Odwołując się do treści art. 991 § 1 k.c., 994 k.c. i 995 k.c. wskazał, że jedynymi wartościowymi składnikami majątku zmarłej wchodzącymi do spadku są dwie wyżej opisane nieruchomości, z których każda została darowana jednemu z synów. Wartość nieruchomości darowanej pozwanemu, przy uwzględnieniu obciążenia prawem dożywocia, wynosi 143.100 zł, a wartość nieruchomości darowanej powodowi – 178.500 zł. Substrat zachowku wynosi zatem 321.600 zł (143 100 zł + 178 500 zł), do czego należy dodać darowiznę pieniężną poczynioną na rzecz J. P. (1) przez matkę w 2009 r. w kwocie 15 363,44 zł. Udział spadkowy powoda, jako syna spadkobierczyni dziedziczącego w zbiegu z drugim z synów, wynosi 1/2 (art. 931 § 1 k.c.). Z kolei wysokość zachowku należnego powodowi, nie będącemu osobą trwale niezdolną do pracy, wynosi 1/2 wartości należnego mu udziału spadkowego (art. 991 § 1 k.c.). Zachówek należny pozwanemu zamykałby się więc w sumie 84 240,86 zł (336 963,44 zł x 1/2 x 1/2). Zgodnie natomiast z art. 996 k.c. od zachowku należnego powodowi powinna jednak zostać odjęta wartość darowizn dokonanych przez A. P. (2) na jego rzecz (84 240,86 zł - 178 500 zł = -94 259,14 zł), co w efekcie daje liczbę ujemną. Należy zatem przyjąć, iż powód otrzymał należny mu zachówek w postaci uczynionej przez spadkodawczynię darowizny, wobec tego nie przysługuje mu z tego tytułu roszczenie o zapłatę w jakiegokolwiek wysokości.

Od powyższego orzeczenia apelację wniósł powód, domagając się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania, ewentualnie – o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania odwoławczego. Na wypadek nie uwzględnienia apelacji powód wniósł o nieobciążanie go kosztami postępowania apelacyjnego.

Apelujący zarzucił:

- naruszenie przepisów postępowania, a to art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów z przekroczeniem granic swobodnej oceny materiału dowodowego oraz wyprowadzenie z analizy wniosków sprzecznych z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, a w rezultacie przyjęcie, że wartość nieruchomości przekazanej J. P. (1) przez matkę jest większa niż wartość nieruchomości przekazanej A. P. (1), co w następstwie spowodowało nieuwzględnienie roszczenia o zachówek;

- naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 991 § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i zarazem błędne przyjęcie, iż w świetle przedstawionych argumentów skarżącego nie jest możliwe zasądzenie przedmiotowej kwoty tytułem zachowku.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja powoda jest w oczywisty sposób bezzasadna. Podniesione w niej zarzuty są chybione, a w swej istocie mają charakter pozorny w stosunku do potrzeb wynikających z przedmiotu rozstrzygnięcia i okoliczności faktycznych sprawy.

Ustalenia faktyczne przyjęte za podstawę rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne. Zostały one dokonane w oparciu o wszystkie dowody, a ocena tych dowodów mieści się w granicach wyznaczonych art. 233 § 1 k.p.c.

Zważyć należy, że przeważająca część faktów nie jest w sprawie sporna. W szczególności dotyczy to okoliczności związanych z zasadami dziedziczenia po zmarłej A. P. (2), tego, że w skład schedy spadkowej wchodzi wyłącznie nieruchomości będące przedmiotem darowizny na rzecz powoda i pozwanego, jak i stanu tych nieruchomości w datach dokonania darowizny. W rzeczywistości zatem, dla wyliczenia zasad rozliczenia między stronami z tytułu zachowku sporna pozostawała jedynie kwestia wartości tych darowizn.

W zakresie tej ostatniej kwestii, zasadnie Sąd I instancji swoje ustalenia oparł na treści sporządzonych w sprawie opinii biegłej. Podkreślenia przy tym wymaga, że kwestionując te opinie, a w ślad za tym wynikające z nich okoliczności, powód ograniczył się jedynie do ogólnikowego podważenia wniosków z nich wynikających. W szczególności, powód nie kwestionuje opisu obu nieruchomości będących przedmiotem darowizn, opisu stanu każdej z nich w dacie ich przekazania – odpowiednio – pozwanemu i powodowi. Jedyne w miarę skonkretyzowany zarzut odnosi się do tego, że – zdaniem apelującego – wartość nieruchomości darowanej pozwanemu nie powinna być obniżona o wartość obciążenia wynikającego z ustanowienia prawa dożywocia. Zważyć zatem należy, że przede wszystkim z twierdzeń powoda nie wynika zaprzeczenia podstawowego faktu, iż obie darowane przez A. P. (2) nieruchomości, z uwagi na ich stan, posiadały zbliżoną wartość rynkową. Nawet przy przyjęciu, iż w jakimś zakresie zarzuty pozwanego okazałyby się uzasadnione, to nie miałyby to znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Przypomnieć należy, że z wyliczeń Sądu, opartych na ustalonych wartościach majątkowych wynika, że zachówek należny powodowi wynosi 84 240,86 zł, dostał on natomiast darowiznę o wartości 178 500 zł. Stopień zaspokojenia powoda powoduje, że także przy uwzględnieniu twierdzenia, iż wartość nieruchomości pozwanego winna być większa (na skutek nie uwzględnienia wartości obciążenia związanego z ustanowieniem dożywocia), to i tak porównanie wartości uzyskanej przez niego darowizny z wartością należnego mu zachowku wskazywałaby na oczywistą bezzasadność zgłoszonego roszczenia. Z opinii biegłej wynika bowiem, że wartość prawa służebności osobistej wynosi 28.090,80 zł. O ile zatem zasadne byłoby ustalenie wartości spornej nieruchomości bez uwzględnienia tej służebności, to wynosiłaby ona 171.200 zł, a zatem odpowiadałaby wartości nieruchomości darowanej powodowi (178.500 zł). Jeszcze raz zatem podkreślić należy, że powód nawet nie twierdzi, by wartości nieruchomości darowanych jemu i bratu różniły się znacząco (jak też nie podaje przyczyn, dla których tak miałyby być).

Już zatem fakt, iż w skład spadku po A. P. (2) nie wchodziły żadne wartościowe przedmioty, wobec rozporządzenia przez spadkodawczynię majątkiem za życia, jak też, że matka obdarowała każdego z synów nieruchomością o zbliżonej wartości, powoduje oczywistą bezzasadnością domagania się wyrównania przez powoda wartości przysporzeń z tytułu zachowku.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny w pełni podziela przytoczoną przez Sąd Okręgowy argumentację prawną. Zważyć należy, że wykładnia mających w sprawie zastosowanie przepisów prawa materialnego nie budzi żadnych zastrzeżeń, w tym – wbrew sformułowanemu zarzutowi apelacyjnemu – także powoda. Apelujący nie kwestionuje przecież wynikających z tych przepisów zasad wyliczenia zachowku. Argumentacja powoda przytoczona na uzasadnienie zarzutu rzekomego naruszenia art. 991 § 1 k.c. jest natomiast niezrozumiała. Nie wiadomo bowiem w jaki sposób okoliczności związane z relacjami matki z każdym synów miałyby się przełożyć na zasady rozliczenia z tytułu zachowku. Jakkolwiek rację ma apelujący, że sama instytucja zachowku służy urzeczywistnieniu obowiązków moralnych, to nie wiadomo jak okoliczności związane z relacjami rodzinnymi miałyby przełożyć się na rozstrzygnięcie sprawy, skoro z wyliczeń dokonanych w ramach tej instytucji wynika, iż powód został już zaspokojony na skutek otrzymania od matki darowizny znacznie przekraczającej swą wartością należny mu zachówek.

Biorąc to pod uwagę Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

SSA Paweł Rygiel SSA Sławomir Jamróg SSA Józef Wąsik